

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4003116

Onderwerp: Geactualiseerde beleidskaart archeologie

Kernboodschap

De huidige archeologische beleidskaart dateert uit 2010. Deze kaart koppelt archeologische verwachtingen van gebieden aan concrete maatregelen als het gaat om de verplichting om archeologisch onderzoek uit te voeren. Dit onderzoek is noodzakelijk als bij bodemverstoring waardevolle archeologische resten verloren dreigen te gaan. Als instrument functioneert de kaart goed, maar op inhoud is een actualisatie nodig. Vandaar dat nu een nieuwe beleidskaart voor vaststelling wordt voorgelegd. Met deze kaart wordt voorzien in de actualisatie en worden ontbrekende zaken verholpen. De geactualiseerde beleidskaart met onderliggende documenten zorgt voor een voortzetting van de verantwoorde omgang met archeologische waarden in de gemeente Arnhem.

Voorstel

1. De geactualiseerde beleidskaart archeologie conform bijgevoegde versie vast te stellen.

Inleiding

Sinds 2010 beschikt de gemeente Arnhem over een archeologische beleidskaart. Deze kaart is opgebouwd uit landschappelijke, historische en archeologische gegevens en maakt inzichtelijk welke archeologische verwachting voor een bepaald gebied geldt en welke archeologische maatregel daaraan is gekoppeld. Daarbij wordt uitgegaan van onderzoeksgrenzen. Er is niet altijd sprake van de noodzaak tot archeologisch onderzoek maar pas vanaf een bepaalde mate van

verstoring. Dit met uitzondering van archeologisch waardevolle gebieden die op rijks- of gemeentelijk niveau vanwege hun waarde als monument zijn beschermd. Hierbij kan worden gedacht aan het Romeinse fort in Meinerswijk of grafheuvels in Arnhem-Noord. Voor overige archeologisch waardevolle gebieden, locaties of zones waar archeologische waarden zijn aangetoond maar niet in aanmerking zijn gekomen voor de status van beschermd monument, geldt een onderzoeksplicht bij bodemingrepen vanaf 30 m² en een diepte van 40 cm onder maaiveld. Hierbij kan worden gedacht aan nederzettingsterreinen uit verschillende perioden en bijvoorbeeld ook de historische binnenstad. Voor gebieden met een hoge verwachting geldt een onderzoeksplicht bij bodemingrepen vanaf 200 m² en een diepte van 40 cm onder maaiveld. Voor gebieden met een middelhoge verwachting geldt een onderzoeksplicht bij bodemingrepen vanaf 500 m² en een diepte van 40 cm onder maaiveld. Voor gebieden met een lage archeologische verwachting geldt een onderzoeksplicht bij bodemingrepen vanaf 2000 m² en 40 cm onder maaiveld. Er is gekozen om niet altijd de verplichting tot archeologisch onderzoek op te leggen om archeologisch onderzoek met het oog op kenniswinst zinvol te laten zijn en de kosten zoveel als mogelijk maatschappelijk verantwoord te houden. Dit beleid staat ook wel bekend als 'vrijstellingsbeleid'.

De huidige archeologische beleidskaart functioneert als instrument goed en borgt via de Erfgoedverordening Gemeente Arnhem 2017 en bestemmingsplannen een wettelijk verplichte, verantwoorde omgang met archeologische waarden in Arnhem. Op inhoud is echter een actualisatie nodig. Dat geldt met name voor de nu nog ontbrekende maatregelen voor omgang met archeologie uit de Tweede Wereldoorlog en watergebonden archeologie. Vandaar dat nu een nieuwe beleidskaart voor vaststelling wordt voorgelegd. Met deze kaart wordt voorzien in de actualisatie en worden ontbrekende zaken verholpen. De geactualiseerde beleidskaart met onderliggende documenten zorgt voor een voortzetting van de verantwoorde omgang met archeologische waarden in de gemeente Arnhem.

Beoogd effect

Voortzetting van een verantwoorde omgang met archeologische waarden door middel van een geactualiseerde beleidskaart.

Argumenten

1.1 Hiermee beschikken we over een geactualiseerd beleidskader

De huidige archeologische beleidskaart is op onderdelen gedateerd. Vooral het ontbreken van gebieden met een verwachting op archeologische waarden uit de Tweede Wereldoorlog en de omgang met watergebonden archeologie geldt als een noodzakelijke actualisatieslag. De actualisatieslag zorgt voor een verantwoorde omgang met nu ontbrekende of verouderde onderdelen en voorkomt verlies van relevante informatie of vondsten.

1.2 Met de geactualiseerde beleidskaart kunnen we de onderzoeksgrens voor gebieden met een lage archeologische verwachting verhogen

Op basis van de ervaringen met de gehanteerde onderzoeksgrenzen die vanaf 2010 zijn opgedaan, kan de onderzoeksgrens voor archeologisch onderzoek in gebieden met een lage archeologische verwachting worden verhoogd van 2000 m² naar 5000 m². De ervaring leert dat hierdoor geen archeologische informatie wordt gemist.

1.3 De beleidskaart hebben we geactualiseerd met behulp van specialisten

Voor de actualisatie van de archeologische beleidskaart hebben we de hulp ingeschakeld van een specialistisch bureau. Daarnaast zijn lokale experts op het gebied van Tweede Wereldoorlog-archeologie, de lokale archeologie in het algemeen en de geschiedenis van Arnhem geraadpleegd.

1.4 We hebben de beleidskaart ter inzage gelegd

Om belanghebbenden en betrokkenen de kans te geven om eventuele zienswijzen in te brengen, is de beleidskaart met onderliggende stukken voor een periode van zes weken ter inzage gelegd. Aankondiging daarvan vond plaats in de Arnhemse Koerier. Dit heeft geen zienswijzen opgeleverd.

1.5 We hebben partijen voor een reactie actief benaderd

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, provincie Gelderland, het Waterschap Rijn-IJssel/Rivierenland, Staatsbosbeheer, Rijkswaterstaat en Gelders Landschap en Kastelen zijn

als belanghebbenden in staat gesteld een reactie te geven. Deze partijen zijn actief om een reactie bevraagd. Reacties die zijn binnengekomen, hielden verband met een verzoek om verduidelijking van de maatregelen en de betekenis daarvan in de praktijk. Afwijzende reacties zijn niet binnengekomen.

1.6 *Team Welstand en Monumenten hebben we om advies gevraagd*

Conform de Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2017 is Team Welstand en Monumenten (per 1-1-2024 de Adviescommissie Omgevingskwaliteit Arnhem) om advies gevraagd. De geactualiseerde beleidskaart met onderliggende stukken is 13-11-2023 besproken en hierop is positief geadviseerd.

Kanttekeningen en risico's

1.1 *De actualisatie betreft zowel grotere als meer reguliere (beleids)aanpassingen*

Naast het toevoegen van een verwachting voor gebieden met archeologische waarden uit de Tweede Wereldoorlog, opname van waterbodems en het verhogen van de onderzoeksgrens voor gebieden met een lage archeologische verwachting, hebben in afwijking van het huidige beleid ook potentiële akkercomplexen uit de prehistorie een archeologische verwachting gekregen. Degelijke complexen waren tot nu toe nog niet voor Arnhem aangetoond. Deze aanpassingen zijn als de grotere wijzigingen te zien. Aanpassingen aan het landschapsmodel, een toename van het aantal archeologische vindplaatsen ten opzichte van 2010 vanwege na deze datum uitgevoerd archeologisch onderzoek, vrijgave van gebieden die sinds 2010 archeologisch volledig zijn onderzocht en actualisatie van gebieden die zijn ontgrond of opgehoogd, gelden als meer reguliere aanpassingen.

1.2 *Gebieden met een verwachting op archeologische waarden uit de Tweede Wereldoorlog hebben een buffer*

Om te voorkomen dat de geactualiseerde beleidskaart, die als openbaar geldt, door geïnteresseerden wordt gebruikt om op zoek te gaan naar archeologische waarden uit de Tweede Wereldoorlog, is rondom deze waarden een buffer gehanteerd. Dit niet alleen om te voorkomen dat er illegaal wordt gegraven, maar ook om te voorkomen dat bij deze

werkzaamheden eventuele onontpofte explosieven worden aangetroffen met gevaar voor omgevingsveiligheid. Verplichting tot archeologisch onderzoek geldt echter alleen daar waar concrete archeologie uit de Tweede Wereldoorlog verwacht wordt.

1.3 Verwerking informatie lokale experts

De informatie en opmerkingen van de lokale experts zijn verwerkt op de beleidskaart en in onderliggende stukken. Eén opmerking betreft het tot op meer dan 40 cm onder maaiveld geroerd zijn van gebieden in Arnhem-Noord door het hanteren van de bosploeg waardoor archeologische waarden zouden zijn verdwenen. Aan deze gebieden is echter geen lagere verwachting toegekend. Dit met als achterliggende argumentatie dat er eerst toetsing moet plaatsvinden en dat er ook sprake kan zijn van aantasting in plaats van volledige versterking. Wel geldt voor de komende jaren monitoring van de situatie in dergelijke gebieden.

Een andere opmerking betreft het toekennen van een specifieke verwachting voor waterbodems in Meinerswijk. Hiervan is ook afgezien. Ter voorbereiding op het bestemmingsplan Stadsblokken-Meinerswijk is door middel van een bureaustudie onderzoek naar deze en andere verwachtingen in het plangebied verricht; de conclusies daarvan worden gevolgd.

1.4 Indien ook bij een onderzoeksgrens van 5000 m2 in lage verwachtingsgebieden geen of weinig behoudenswaardige archeologie wordt aangetroffen, volgt bij een volgende actualisatie van de beleidskaart een voorstel tot verhoging van de onderzoeksgrens

Omgang met gebieden die een lage archeologische verwachting hebben, varieert in Nederland van volledige vrijgave tot een onderzoeksgrens van 10.000 m2 of lager. Indien ook de komende jaren in gebieden met een lage archeologische verwachting geen of weinig behoudenswaardige archeologie wordt aangetroffen, volgt bij een volgende actualisatie van de archeologische beleidskaart het voorstel om de onderzoeksgrens van 5.000 m2 naar 10.000 m2 te verhogen, in aansluiting op regionaal beleid. Een stapsgewijze aanpak wordt geadviseerd omdat ook in gebieden met een lage verwachting archeologische waarden worden aangetroffen, alleen zijn deze met de reguliere onderzoeksmethodieken moeilijker op te sporen. De gemeente Arnhem werkt op archeologisch gebied samen met regiogemeenten.

Participatie

De geactualiseerde beleidskaart is tot stand gekomen met behulp van lokale experts. Daarnaast is de kaart voor een periode van zes weken ter inzage gelegd en zijn belanghebbenden (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, provincie Gelderland, Waterschap Rijn-IJssel/Rivierenland, Staatsbosbeheer, Rijkswaterstaat en Gelders Landschap en Kastelen) actief voor reactie bevraagd.

Financiën

Vaststelling van deze kaart heeft geen financiële gevolgen.

Uitvoering

Na vaststelling wordt de geactualiseerde beleidskaart archeologie openbaar gemaakt en vervangt deze in de beleidsuitvoering de huidige beleidskaart.

Communicatie

De geactualiseerde beleidskaart archeologie is na vaststelling digitaal te raadplegen op de gemeentelijke website. Aankondiging van de vaststelling en hoe de kaart geraadpleegd kan worden, volgt via een bericht in de Arnhemse Koerier.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Geactualiseerde beleidskaart archeologie
- Archeologische waarden- en verwachtingenkaart
- Aardkundige kaart
- RAAP Rapport actualisatie beleidskaart archeologie

Besluit van

Zaaknummer

4003116

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 28 november 2023, nummer: 4003116;

gelet op artikel 11 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De geactualiseerde archeologische beleidskaart vast te stellen.

De griffier,

De voorzitter,